

"תפיסות מוטות על מגדר והשלכותיהן על טובת המשפחה"

(1)

ראשית אני מבקשת להסביר את המשפט הקצר בכותרת "תפיסות מוטות על מגדר" אם שואלים היום כל אדם ממוצע ברחוב איזה מגדר נתפס בעיני רוחו כאלים וחזק או קורבן וחלש, יותר מסביר להניח שהוא יצביע על המגדר הגברי כבעל הכוח, השליטה ומפה החזק והאלים לעומת נשים שנתפסות חלשות, קורבנות וזקוקות להגנה. (2)

את התפיסה הזו זיהה פרופ' מורי שטראוס אחד החוקרים המובילים בתחום האלימות בין בני-זוג (3) כנובעת מהנטייה שלנו ליצור אסוציאציות אינטואיטיביות שאינן מבוססות אמפירית על תופעות. לטענתו, הסיקור התקשורתי הגבוה על נשים מוכות, נפגעות תקיפה מינית ופיזית, השיח המסיבי על עבריינות גברים, אפילו כללית, על מעצרים, העמדה לדין, הרשעות וענישה שרובם מופעלים רק כלפי גברים; התוכניות למניעת אלימות והתערבויות לגברים לעומת תוכניות הגנה לנשים; וסטריאוטיפים מגדריים נוספים. כל אלה גורמים לכולנו לקבל את התפיסה המוטת על מגדר ולהאמין בה.

והשאלה הנשאלת היא, האם התפיסה הזו אכן משקפת את המציאות האמיתית? האם מה שאנחנו חושבים או מאמינים על גברים ונשים בהקשר של כוח, אלימות או תוקפנות הוא אכן נכון? (4)

בסקירה של מאות מחקרים שנערכו ב-50 השנה האחרונות בעשרות מדינות בעולם המערבי מסתבר כי המציאות שונה.

הממצאים המחקריים מצביעים על כך שגם גברים וגם נשים משתמשים ונוהגים באלימות ביחסיהם האינטימיים.

יותר מדויק, הנתונים מדברים על כך שבקרב הזוגות שמשתמשים באלימות אצל 50% מהם האלימות היא הדדית (5).

אצל 26% האישה היא האלימה ואצל 24% הגבר אלים. ועל אף שהנתונים הללו חוזרים שוב ושוב על עצמם במחקרים התפיסות המוטות שלנו נותרות נעוצים עמוק עמוק בתודעה הציבורית ואיתן חוסר הקבלה וההבנה כי כנראה קיימות בקרבנו נשים פוגעות ואלימות וקיימים גברים נפגעים ומוכים.

המצב הזה בעצם יוצר לא רק אי שיוויון ברמה התודעתית מול המגדר הגברי והנשי אלא גם אי שיוויון התיחסותי וטיפול הולם בכל המערכות האמונות היום על רווחת המשפחה. גם לשכות הרווחה, גם המשטרה וגם בתי המשפט מתנהלים לצערנו בתפיסה המגדרית השוררת בציבור **ומתיחסים בהתאמה אליה אל כמעט כל זוג המגיע לפתחם.**

בדיוק כמו אותו סיפור על הלורד הבריטי (6)

דהיינו (בהתאם לאחוזים שהצגתי למעלה), היחידות שיזכו למענה של הגנה וטיפול יהיו רק 25% מכלל הסובלים מאלימות בין בני זוג, הנשים. לגבי 75% האחרים שהמערכת מתקשה להבין את הסיטואציה והדינאמיקה לאשורה, **גברים מוכים או זוגות הסובלים מאלימות הדדית** אין טיפול ומענה מתאימים. מה שמוביל לכך שבמקרה "הטוב" נגרמות פגיעות נפשיות וטראומות לנפגעים ובמקרה הרע להמשך הסלמה של הקונפליקט הזוגי שסופו מי ישורנו.....בשל הטיפול הלקוי.....

רק לסבר את האוזן, מכלל התחומים במדעי החברה, נושא האלימות בין בני זוג הנו בין הבודדים שלא זוכה להסכמה של חוקרים ובעלי מקצוע בתחום והמחלוקת בו רק הולכת, מעמיקה ומחריפה (7). יתירה מזאת ואולי הדבר שהכי מצביע על כך שייתכן והתפיסה הקיימת שגויה, היא העובדה שבכל מהלך השנים בו התחום הזה מטופל על ידי הרשויות, הוא לא התקדם, אין פחות נשים מוכות ואין פחות גברים אלימים אלא הטענה היא שהמצב מחריף ומחמיר בין גברים לנשים. דהיינו, כל אותם תוכניות, טיפולים לגברים אלימים, הרחקות, הגנות, מאסרים לא הובילו אותנו למנוחה והנחלה בתחום. האם זה בלבד לא אמור ללמד אותנו שההבנה והטיפול בתחום לוקים בחסר? שהדרך שבה בחרנו לטפל בתופעה, אולי אינה יעילה?

כאנשי ציבור, אנשי מחקר ומקצוע עלינו לחשוב היטב ולהבין מהם ההשלכות של הדברים על מאזן הכוחות בין בני-זוג (החלק השני של הכותרת) כפי שבא לידי ביטוי היום - על טובת המשפחה (8) או שמא, מהם ההשלכות של מצב זה על מאזן האימה המתקיים בין בני זוג בעיקר בשעות משבר.

בשל הטיפול החד צדדי ואני אומר זאת כאישה וכאדם, הלא שיויוני.
וכאיש מקצוע, גם הלא מקצועי מה שנוצר (לצערי) הוא כוח בלתי סביר ואינטרסטי בידי הנשים.
במצבי קונפליקט זוגי שכידוע מלווים בתוקפנות מילולית, איומים, קללות ואו אלימות פיזית,
מרבית הגברים במדינת ישראל יודעים שכנראה ידם תהיה על התחתונה בהקשר של תלונות
במשטרה, הילדים, ואיומים שונים. גברים רבים שחווים התעללויות מסוגים שונים בחרים
להמשיך ולסבול בתוך הבית, רק על מנת שלא לעזוב את ילדיהם. הם לא פונים לעזרה מחשש
שלא יאמינו להם, מבושה, מחשש שילעגו להם וגם כי אין להם לאן לפנות.

לצערנו אלימות נגד נשים נתפסת כטרגדיה בעוד אלימות נגד גברים נתפסת כקומדיה.

ברמת הכלל- המסר הסמוי של אותן תפיסות מוטות על מגדר מחלחלים היטב וההשלכות שלהם
על המשפחה כנראה מצביעים ומנבאים על המגמה אליה אנחנו נעים.
ברמת הפרט – לאישה שאינה חפצה ביקרו של הגבר יש כוח מאיים וחזק בחסות החוק ובחסות
הפחדים שלנו למוטט אותו.

הכוח הזה פוגע גם פוגע במשפחה.

(9)

✓ הקושי שלנו לקבל את ממצאי המחקרים,
✓ הקושי שלנו לקבל את המגמה של הפערים המתרחשים בין גברים לנשים בתוך הבית,
✓ הקושי שלנו ללמד את המערכות השונות איך לייצר דיפרנציאציה בין זוג לזוג, בין מקרה
אלימות אחד למישנהו ולהכליל את כול הזוגות כאלימות כלפי נשים, **פוגע במשפחה.**
✓ הקושי שלנו להבין את השונות הרסני במיוחד בזמן גירושין שם אבות הופכים באחת מסוכנים,
מורחקים, מנותקים מילדיהם. אנשים שמעולם לא הסתכסכו עם החוק, מוצאים עצמם מול
תלונות פליליות על פגיעה פיזית ו/או מינית בילדים או באישה. הם מאבדים את עולמם וחלקם
מאבדים את חייהם והנתונים על התאבדות אבות בהליכי גירושין הם קשים מאד. תהליך
ההתמודדות עם ההאשמות הללו יכול להיגרר לשנים, בהם כל המשפחה המורחבת והגרעינית
ובעיקר הילדים מצויים בעין סערה כאוטי ולא נורמאלי בעליל.

תהליך ההחלמה עבור כולם ועבור הילדים הוא קשה, אם בכלל, והשלכותיו ניכרות גם הלאה.
דור הילדים של הורים גרושים סוחב את הפגיעות ופצעי הניכור והקונפליקטים ניכרים בזוגיות

שלהם. (גם אותם אנחנו פוגשים בעמותה) וממחקרים אנו למדים שילדי גרושים מתגרשים הרבה יותר.

להמשיך בדרך שבה אנחנו צועדים בעשורים האחרונים בהבנת סוגיית האלימות במשפחה וכמו שאנחנו שומעים החרפת הסנקציות כלפי גברים, כמו איזוק אלקטרוני, לא יגרום לרגיעה במצב אלא יגרום לכך שהדרך הזו תקטב ותשסע ותשסה מגדר במגדר ואם תימשך המגמה הזו ללא טיפול הולם....המצב רק ילך ויחריף ויאיים על שלמות המשפחה.

אז מה עושים? (10)

האם ניתן להרגיע את ההסלמה הבין מגדרית בגלל אותן תפיסות מוטות?

האם ניתן להחזיר את מאזן הכוח בין גברים לנשים למימדיו הסבירים בתוך הזוגיות? הרי גם כך, ישנם מאבקי כוח טבעיים בין בני-זוג באשר הם, בלי התערבות (עזרה) חיצונית?

אנחנו סבורים שניתן!

כאשר נוציא את המושג מגדר מתוך המשוואה של אלימות בין בני זוג ונבין שלהיות אדם אלים, לא קשור למאיזה מגדר הגעת אלא לחוסרים במשאבים אישיים להתמודד עם תסכול ורגשות קשים אחרים.

כאשר נבין שבמערכת זוגית, אין רק צד אחד שנפגע והאבחון צריך להיות מדויק ונכון ויש כלים לעשות זאת.

כאשר נפתח כלים לטיפול גם בגברים נפגעים ובנשים אלימות או בבני זוג ששניהם אלימים ופשוט חסרים את הכלים לתקשורת זוגית בריאה יותר.

זו תהיה תחילת הדרך של הטיפול בתחום הכי מאיים היום על שלמות של משפחות רבות בישראל....

(11)

יש דרכים לעשות זאת

יש פתרונות מקצועיים להבנת המורכבות של כל משפחה ומשפחה

צריכים רק להעז ולשנות

אנחנו כעמותה שחלק גדול מאיתנו אנשי אקדמיה ומחקר מוכנים לשתף פעולה בצמתים הללו לרווחת הגברים, נשים, הילדים והמשפחה בכלל.